

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри, доцент

 Жана КОРЕНЕНКО

«25» 08 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В.о. декана факультету ветеринарної медицини, доцент

 Катерина РОДІОНОВА

«26» 08 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В.о. проректора з науково-педагогічної та методичної роботи,

 Вячеслав СЕДОВ

«27» 08 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ОП 21 ПАТОЛОГІЧНА МОРФОЛОГІЯ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ

ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)

21 ВЕТЕРИНАРІЯ

211 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ

Робоча програма з освітнього компонента «Патологічна морфологія» для здобувачів спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» ОП «Ветеринарна медицина» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Розробники:

Скрипка Марина Вікторівна, професор кафедри нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії, доктор ветеринарних наук, професор

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії

Протокол від « 25 » 08 2025 року № 1

Завідувач кафедри

Жанна КОРЕНЄВА

Гарант освітньої програми

Руслан ДУБІН

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 7	<i>Галузь знань</i> 21 Ветеринарія <i>Спеціальність:</i> 211 Ветеринарна медицина <i>Освітня програма</i> Ветеринарна медицина	Обов'язкова	
Модулів – 4		Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		4-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 210		8-й	9-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – /.. самостійної роботи здобувача – /..	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		24	16 год.
		Лабораторні	
		26	20 год.
		Самостійна робота	
		40	84 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
		залік	іспит

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 86 / 124

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вступ. Освітній компонент «Патологічна морфологія» відноситься до складу обов'язкових освітніх компонентів освітньо-професійної програми за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Мета – засвоєння знань з морфологічних і патологічних змін в органах і тканинах тварин при різних хворобах.

Предмет освітнього компонента «Патологічна морфологія» - загально-патологічні процеси (дистрофії, розлади кровообігу, запалення та ін.) та хвороби різноманітної етіології (незаразні, інфекційні і паразитарні).

Завдання – вивчити матеріальну основу патологічних процесів на різних структурних рівнях; вивчити клініко-анатомічні форми неінфекційних, інфекційних та інвазійних хвороб, їх патоморфологічну характеристику та диференційні ознаки.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач вищої освіти повинен

знати: загальні патологічні процеси; патоморфологічні зміни та диференційні ознаки основних заразних та незаразних хвороб.

вміти: працювати з мікроскопом, музейними та гістологічними препаратами.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. Інтегральна компетентність (ІК):

ІК1. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

2. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

3. Фахові компетентності (ФК):

ФК 5. Здатність застосовувати методи і методики патологоанатомічної діагностики хвороб тварин для встановлення остаточного діагнозу та причин їх загибелі.

ФК 6. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.

ФК 7. Здатність організовувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.

ФК 10. Здатність розробляти стратегії безпечного, санітарнообумовленого утримання тварин.

ФК 14. Здатність проводити судово-ветеринарну експертизу.

Програмні результати навчання:

- РН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.
- РН 8. Здійснювати моніторинг причин поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.
- РН 11. Узагальнювати та аналізувати інформацію щодо ефективності роботи ветеринарних фахівців різного підпорядкування
- РН 12. Знати правила та законодавчі нормативні акти щодо нагляду і контролю виробництва, зберігання, транспортування та реалізації продукції тваринного і рослинного походження.
- РН 17. Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин
- РН 18. Здійснювати облікову звітність під час фахової діяльності.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Загальна патологічна морфологія.						
Тема 1. Дистрофії. Некрози.	20	6	-	10	-	4
Тема 2. Патоморфологія порушень крово- та лімфообігу, компенсаторно-приспосувальних процесів, запалення.	34	8	-	6	-	16
Разом за змістовим модулем 1	54	14		16		20
Змістовий модуль 2. Патоморфологія не заразних захворювань						
Тема 3. Органопатологія.	26	8	-	8	-	10
Тема 4. Патологічна морфологія хвороб обміну речовин.	18	2	-	2	-	10
Разом за змістовим модулем 2	44	10		10		20
Всього годин за 8-й семестр	90	24		26		40
Змістовий модуль 3. Патоморфологія бактеріальних та вірусних хвороб						
Тема 5. Патоморфологія бактеріальних хвороб	20	4		4	-	12
Тема 6. Патоморфологія вірусних хвороб	22	2		6	-	14
Тема 7. Патоморфологія інфекційних хвороб м'ясоїдних і хутрових звірів	16	-		4		12
Тема 8. Патоморфологія інфекційних хвороб птиці	8	2	-	-	-	6
Разом за змістовим модулем 3	66	8	-	14	-	44
Змістовий модуль 4. Мікози і мікотоксикози, отруєння, паразитарні захворювання						
Тема 9. Патоморфологія мікозів та мікотоксикозів.	22	4	-	2	-	16
Тема 10. Патоморфологія хвороб, що спричиняють найпростіші і гельмінти	32	4	-	4	-	24
Разом за змістовим модулем 4	54	8	-	6	-	40
Всього годин за 9-й семестр	120	16		20		84
Всього за курс	210	40		46		124

5. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

5.1. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Змістовий модуль 1. Загальна патологічна морфологія.

Тема 1. Дистрофії. Некрози.

Морфологія пошкодження: предмет і задачі патологічної анатомії; матеріали та методи вивчення патологічної анатомії; патоморфологія порушення обміну речовин: загальна характеристика дистрофій; білкові дистрофії; вуглеводні дистрофії; жирові дистрофії; мінеральні дистрофії. Некроз (класифікація, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).

Тема 2. Патоморфологія порушення кровообігу, компенсаторно-приспосувальних процесів, запалення.

Патоморфологія порушення кровообігу: порушення кровонаповнення; кровотеча і крововиливи; тромбоз; емболія; інфаркти (класифікація, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).

Патоморфологія компенсаторно-приспосувальних процесів: атрофії, гіпертрофії, гіперплазія, регенерація, організація, метаблазія (класифікація, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).

Патоморфологія запалення: біологічна сутність та морфологічна характеристика запалення; альтеративне запалення; ексудативне запалення; проліферативне запалення; морфологія і функції імунної системи; гуморальні і нервові фактори запалення; реактивність організму (патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).

Змістовий модуль 2. Патоморфологія незаразних захворювань

Тема 3. Органопатологія

Патоморфологія органів та тканин серцево-судинної і кровотворної систем: патологія серця (гіпертрофія: фізіологічна, патологічна (концентрична, ексцентрична); розширення: тоногенне, міогенне; запалення оболонок: пері-епі- міокардит; міокардоз; інфаркт: анемічний, геморагічний; вади: недостатності, стеноз) та судин (атеросклероз, атероматоз, аневрізма, флебоектазія, розрив аорти, вузликовий періартеріт, тромбофлебіт); патологія лімфатичних вузлів (лімфаденіт, лімфангіт, гіперплазія) та селезінки (селеніт, гіперплазія). Радіаційна патологія.

Патоморфологія органів дихання: обтурація, стеноз, ектазія верхніх дихальних шляхів, риніт, гайморит, трахеїт, бронхіт, пневмонія, плеврит, емфізема (альвеолярна, інтерстиційна), ателектаз (вроджений, набутий: обтураційний, компресійний), набряк.

Патоморфологія органів травлення та очеревини: закупорка, інвагінація, заворот, копростаз, хімостаз, завал шлунку та передшлунків, метеоризм, тимпанія, запалення тканин ротової порожнини (лінгвіст, стоматит та ін.), гастрит (абомазит, румініт, ретикулін, ентерит та коліт (ілеїт,

дуоденіт, тифліт, проктит); патологія печінки (атрофія, гепатоз, гепатит, цироз: атрофічний, гіпертрофічний, пост некротичний), панкреатит.

Патоморфологія статеві та сечовидільної систем: патологія нирок гломерулопатії, тубулопатії, тубулостромальні нефропатії (атрофія, гіпертрофія, нефросклероз, полікістоз, нефрит (інтракапілярний, екстракапілярний гломерулонефрит) пієлонефрит, цистит, мастит, ендометрит

Патоморфологія локомоторного апарату, шкіри та її похідних: хвороби скелетних м'язів, міозити; хвороби кісток (некроз, карієс, остеопороз, остеосклероз, фіброзна остеодинтрофія, остити, періостити, остеомиєліти); хвороби суглобів (артрит: асептичні артрити – серозні, серозно-фібринозні, фібринозні, геморагічні; гнійні запалення – синовіт і емпієма суглоба, капсулярна флегмона, остеоартрит, параартикулярна флегмона і панартрит; хронічні безексудативні ураження суглобів –остеоартрити, остеоартроз); специфічні хвороби суглобів – ревматичні, бруцельозні, хламідіозні та ін.; синовіт, капсулярна флегмона, параартикулярна флегмона, панартрит, остеоартрит, періартрит, справжній анкілоз.

Тема 4. Патологічна морфологія хвороб обміну речовин.

Патологічна морфологія хвороб обміну речовин: аліментарна дистрофія, кетози, аліментарна остеодинтрофія, міоглобінурія коней, аліментарна анемія, гіпотрофія новонароджених, білом'язова хвороба; гіпо- та авітамінози (А, D, К, В, С); мікроелементози (гіпокобальтоз, гіпокупроз, післяродова гіпокальцемія, паракератоз, ендемічний зоб).

Змістовий модуль 3. Патоморфологія бактеріальних та вірусних хвороб

Тема 5. Патоморфологія бактеріальних хвороб: сепсис; сибірка; клостридіози (анаеробна дизентерія свиней, браздот ЕМКАР, інфекційна ентеротоксемія овець злоскисний набряк, ботулізм, правець), стрептококоз, сальмонельоз, колібактеріоз, лептоспіроз, лістеріоз, пастерельоз, гемофільозний полісерозит, гемофільозна плевропневмонія, туберкульоз, бруцельоз, актинобацилярна плевропневмонія, дизентерія свиней, псевдомоноз свиней, коліентеротоксемія (набрякова хвороба свиней), бешиха свиней, кампілобактеріоз, копитна гниль, некробактеріоз, паратуберкульоз, псевдотуберкульоз овець та кіз, інфекційний мастит овець.

Тема 6. Патоморфологія вірусних хвороб:

- спільних для різних видів тварин: сказ, ауски, ящур, грип, віспа, мікоплазмоз (інфекційна агалактія овець і кіз), хламідіоз, Ку-лихоманка (патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).

- патоморфологія вірусних хвороб парнокопитних: великої та дрібної рогатої худоби: вірусна діарея великої рогатої худоби, злоскисна катаральна лихоманка великої рогатої худоби, блутанг, лейкоз великої рогатої худоби, заразний вузликовий дерматит ВРХ, парагрип-3, інфекційний ринотрахеїт, контагіозна ектіма овець і кіз, Вісна-Маєді, губчаста енцефалопатія великої рогатої худоби, скрепі;

- свиней: африканська чума свиней, везикулярна екзантема свиней, везикулярна хвороба, везикулярний стоматит, вірусний трансмісивний

гастроентерит свиней, грип свиней, епідемічна діарея, інфекційний атрофічний риніт свиней, класична чума свиней, парвовірусна інфекція (хвороби репродуктивних органів свиней), респіраторно-репродуктивний синдром свиней, Тешенська хвороба, цирковірусна інфекція свиней.

Тема 7. Патоморфологія інфекційних хвороб хутрових звірів, м'ясоїдних, коней: аденовірусна інфекція м'ясоїдних, алеутська хвороба норок, анемія котів, вірусна геморагічна хвороба кролів, вірусний перитоніт котів, вірусні ентерити м'ясоїдних, імунodefіцит котів, інфекційний гепатит м'ясоїдних, каліцивіроз, коронавірус котів (вірусний перитоніт кішок), лейкоз котів, міксоматоз кролів, панлейкопенія котів, парагрип собак, парвовіроз собак, пастерельоз хутрових, псевдомоноз норок, чума м'ясоїдних.

Патоморфологія інфекційних хвороб коней: африканська чума коней, вірусний артеріт, грип коней, епізоотичний лімфангоїт коней, інфекційна анемія коней, інфекційний енцефаломієліт коней, інфекційний метрит коней, контагіозна плевропневмонія, мит коней, ринопневмонія коней, сап.

Тема 8. Патоморфологія інфекційних хвороб птиці: інфекційний бронхіт, інфекційний бурсит (хвороба Гамборо), інфекційний ларинготрахеїт, віспа птахів, респіраторний мікоплазмоз, Н'юкаслська хвороба, грип птахів, синдром зниження несучості, вірусний гепатит каченят, вірусний синусит каченят лейкоз птахів, нейролімфоматоз (хвороба Марека), орнітоз, пастерельоз (холера) пулороз-тиф, сальмонельоз птахів (патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).

Змістовий модуль 4. Мікози і мікотоксикози, отруєння, паразитарні захворювання.

Тема 9. Патоморфологія мікозів та мікотоксикозів.

загальна характеристика мікозів як групи захворювань, дерматофітози, мікози слизових оболонок, пліснявілі гриби, псевдомікози, загальна характеристика мікотоксикозів як групи захворювань; стахіботріотоксикоз, аспергілотоксикоз, фузаріотоксикоз, пеніцилотоксикоз, Т-2 токсикоз, охратоксикоз (патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика). Патоморфологія отруєння отруйними рослинами, рослинами, що підвищують чутливість тварин до сонячного світла, фосфорорганічними сполуками, хлорорганічними сполуками, карбонатними сполуками, сполуками, що містять ртуть, нітратами і нітритами, сечовиною, повареною сіллю, миш'яком, фосфором, госсиполом, вехом отрутним.

Тема 10. Патоморфологія хвороб, що спричиняють найпростіші і гельмінти: піроплазмідози, тейлеріози, дизентерія, еймеріоз, трематодози, нематодози, цестодози, спіруратози, акантоцефальози (патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).

5.2. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (курс лекцій)

№	Змістовний модуль, теми лекцій і орієнтовний перелік питань
1. Змістовий модуль 1. Загальна патологічна морфологія (14 год)	
1	Тема 1. Дистрофії. Некрози (6 год) <i>Лекція 1.</i> Паренхіматозні (клітинні) білкові дистрофії (етіологія, класифікація, морфологічна характеристика, наслідки для організму). Судинно-стромальні (позаклітинні) білкові дистрофії (етіологія, класифікація, морфологічна характеристика, наслідки для організму).
2	<i>Лекція 2.</i> Змішані білкові дистрофії: порушення обміну хромопротеїдів; гемоглобіногенні пігменти; порушення обміну нуклеопротеїдів та хромопротеїдів (етіологія, класифікація, морфологічна характеристика, наслідки для організму).
3	<i>Лекція 3.</i> Жирові дистрофії: жирова інфільтрація та декомпозиція паренхіматозних органів; морфологія порушень холестеринового обміну (етіологія, класифікація, патогенез і морфологічна характеристика, наслідки для організму). Мінеральні дистрофії: рахіт, остеомалія, фіброзна остеодистрофія, утворення каменів (етіологія, класифікація, патогенез і морфологічна характеристика, наслідки для організму).
4	Тема 2. Патоморфологія порушення кровообігу, компенсаторно-приспосувальних процесів, запалення (8 год) <i>Лекція 4.</i> Порушень кровообігу, лімфовідтоку та тканинної рідини: гіперемія, анемія, ішемія, крововиливи, кровотеча, лімфоррагія, інфаркт (етіологія, класифікація, патогенез і морфологічна характеристика, наслідки для організму).
5	<i>Лекція 5.</i> Приспосувальні, компенсаторні й відновні процеси: атрофія, гіпертрофія, гіперплазія, метаплазія (етіологія, класифікація, патогенез і морфологічна характеристика, наслідки для організму).
6	<i>Лекція 6, 7.</i> Запалення: альтеративні, ексудативні, проліферативні (етіологія, класифікація, патогенез і морфологічна характеристика, наслідки для організму).
7	
Змістовий модуль 2. Патоморфологія не заразних захворювань (10 год)	
8	Тема 3. Органопатологія (8 год). <i>Лекція 8.</i> Патоморфологія органів дихання: дилатація та стеноз верхніх дихальних шляхів; риніт, ларингіт, трахеїт, пневмонія, ателектаз, емфізема та набряк легень (етіологія, класифікація, патогенез і морфологічна характеристика, наслідки для організму).
9	<i>Лекція 9, 10.</i> Патоморфологія хвороб органів травлення: інвагінації, метеоризм, копростаз, стоматит, гастрит, ентерит, коліт. Патологія печінки, патологія підшлункової залози
10	<i>Лекція 11.</i> Патоморфологія органів сечовидільної системи: нефрози, нефрити, полікістоз нирок.
11	
12	

	Тема 4. Патологічна морфологія хвороб обміну речовин (2 год). <i>Лекція 12.</i> Патологічна морфологія хвороб обміну речовин: аліментарна дистрофія, кетози, аліментарна остеодистрофія, міоглобінурія коней, аліментарна анемія, гіпотрофія новонароджених, білом'язова хвороба.
Всього лекцій за 8-й семестр 24 години	
Змістовий модуль 3. Патоморфологія бактеріальних та вірусних хвороб (8 годин).	
13	Тема 5. Патоморфологія бактеріальних хвороб (4 год) <i>Лекція 13.</i> Гострі бактеріальні хвороби: сибірка, стрептококоз, бешиха, пастерельоз, колібактеріоз, колієнтеротоксемія, сальмонельоз (етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).
14	<i>Лекція 14.</i> Бактеріальні хвороби переважно з хронічним перебігом: лептоспіроз, лістеріоз, туберкульоз, сап, паратуберкульоз, псевдотуберкульоз, некробактеріоз, копитна гниль (етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).
15	Тема 6. Патоморфологія вірусних хвороб (2 год) <i>Лекція 15.</i> Патоморфологія вірусних хвороб спільних для різних видів тварин: сказ, Ауески, туляремія, ящур, віспа, Ку-лихоманка.
16	Тема 8. Патоморфологія інфекційних хвороб птиці (2 год) <i>Лекція 16.</i> Патоморфологія вірусних хвороб птиці: вірусний гепатит каченят, вірусний синусит каченят, віспа птахів, грип птахів, інфекційний бронхіт, інфекційний бурсит (хвороба Гамборо), інфекційний ларинготрахеїт, кандидамікоз птахів, Н'юкаслська хвороба, орнітоз, синдром зниження несучості (етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).
Змістовий модуль 4. Мікози і мікотоксикози, паразитарні захворювання (8 годин).	
17	Тема 9. Патоморфологія мікозів та мікотоксикозів (4 год). <i>Лекція 17.</i> Мікози: дерматофітози, мікотоксикози слизових оболонок, плісняві гриби, псевдомікози (етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).
18	<i>Лекція 18.</i> Мікотоксикози: фузаріотоксикоз, стахіботріотоксикоз, аспергілотоксикоз (етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).
19	Тема 10. Патоморфологія хвороб, що спричиняють найпростіші і гельмінти (4 год). <i>Лекція 19.</i> Протозоози: бабезіози, кокцидіози, мастігофорози, ціліатози, хвороби, що викликають прокаріоти (етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).
20	<i>Лекція 20.</i> Патоморфологія хвороб, що спричиняють гельмінти: трематодози, цестодози, нематодози, спіруратози, акантоцефальози (етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).
Всього лекцій за 9-й семестр 16 годин	

Всього лекцій за курс

40 годин

5.2. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1.		
Загальна патологічна морфологія.		
1	Тема 1. Дистрофії. Некрози. <i>Лабораторне заняття 1.</i> Послідовність дослідження і схема опису органів та тканин за патології.	2
2	<i>Лабораторне заняття 2.</i> Патоморфологія паренхіматозних (клітинні) білкових дистрофій (зерниста, вакуольна, гіаліново-крапельна та рогова).	2
3	<i>Лабораторне заняття 3.</i> Патоморфологія стромально-судинних білкових дистрофій (мукоїдне та фібриноїдне набухання, гіаліноз, амілоїдоз).	2
4	<i>Лабораторне заняття 4.</i> Патоморфологія змішаних білкових дистрофій: порушення обміну хромопротеїдів; гемоглобіногенні пігменти (гемоглобін, ферритин, гемосидерин, гематоїдін, білірубін (жовтяниці: паренхіматозна, механічна, гемолітична)).	2
5	<i>Лабораторне заняття 5.</i> Патоморфологія некрозу: коагуляційний некроз, колікваційний некроз, гангрена.	2
Тема 2. Патоморфологія порушень крово- та лімфообігу, компенсаторно-приспосувальних процесів, запалення.		
6	<i>Лабораторне заняття 6.</i> Патоморфологія порушення кровообігу, лімфовідтоку та тканинної рідини: артеріальна та венозна гіперемія; кровотеча і крововиливи, набряки – патогенез, морфологічна характеристика, наслідки для організму. Інфаркт.	2
7	<i>Лабораторне заняття 7.</i> Компенсаторно-приспосувальні процеси: атрофія, гіпертрофія, гіперплазія, регенерація (класифікація, особливості морфологічного прояву).	2
8	<i>Лабораторне заняття 8.</i> Альтеративний, ексудативний та проліферативний типи запалення – патогенез, морфологічна характеристика, наслідки для організму.	2
Змістовний модуль 2. Патоморфологія не заразних захворювань		
9	Тема 3. Органопатологія <i>Лабораторне заняття 9.</i> Хвороби органів серцево-судинної системи класифікація, патогенез, морфологічна характеристика, наслідки для організму.	2
10	<i>Лабораторне заняття 10.</i> Хвороби органів дихання: буре ущільнення легень; ателектаз, пневмонії – патогенез, морфологічна характеристика, наслідки для організму.	2
11	<i>Лабораторне заняття 11.</i> Хвороби печінки: гепатози, гепатити, цироз печінки – класифікація, патогенез, морфологічна	2

12	характеристика, наслідки для організму. Хвороби травної трубки. <i>Лабораторне заняття 12.</i> Патоморфологія хвороб нирок: нефрози, нефрити – класифікація, патогенез, морфологічна характеристика, наслідки для організму.	2
13	Тема 4. Патологічна морфологія хвороб обміну речовин. <i>Лабораторне заняття 13.</i> Патологічна морфологія хвороб обміну речовин: аліментарна дистрофія, кетози, аліментарна остеодистрофія, міоглобінурія коней, аліментарна анемія, гіпотрофія новонароджених, білом'язова хвороба, гіпо-та авітамінози: А, D, К, В, С).	2
Всього за 8-й семестр		26
Змістовий модуль 3.		
Патоморфологія бактеріальних та вірусних хвороб		
14	Тема 5. Патоморфологія бактеріальних хвороб <i>Лабораторне заняття 14.</i> Патоморфологія бактеріальних хвороб із гострим перебігом: сибірка, бешиха, пастерельоз, хвороб молодняку тварин (сальмонельози, колібактеріоз, стрептококоз),	2
15	анаеробна дизентерія (анаеробная ентеротоксемія) свиней, гемофільозна плевропневмонія свиней, гемофільозний полісерозит свиней.	2
16	<i>Лабораторне заняття 15.</i> Патоморфологія бактеріальних хвороб переважно з хронічним перебігом: лептоспіроз, лістеріоз, туберкульоз, бруцельоз, некробактеріоз, копитна гниль.	
17	Тема 6. Патоморфологія вірусних хвороб <i>Лабораторне заняття 16.</i> Вірусні хвороби великої рогатої худоби: вірусна діарея великої рогатої худоби, злякисна катаральна лихоманка великої рогатої худоби, блутанг, заразний вузликовий дерматит ВРХ, парагрип-3, інфекційний ринотрахеїт,	2
18	<i>Лабораторне заняття 17.</i> Повільні інфекції: аденоматоз, Віспа-Маєді, скрепі, губчаста енцефалопатія – етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика.	2
	<i>Лабораторне заняття 18.</i> Вірусні хвороби свиней: актинобацилярна плевропневмонія, африканська чума свиней, везикулярна екзантема свиней, везикулярна хвороба, везикулярний стоматит, вірусний трансмісивний гастроентерит свиней, грип свиней, епідемічна діарея, інфекційний атрофічний риніт свиней, класична чума свиней, парвовірусна інфекція (хвороби репродуктивних органів свиней), респіраторно-репродуктивний синдром свиней, Тешенська хвороба, цирковірусна інфекція свиней (етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).	2

19 20	Тема 7. Патоморфологія інфекційних хвороб хутрових тварин, м'ясоїдних, коней. <i>Лабораторне заняття 19, 20.</i> Патоморфологія інфекційних хвороб хутрових звірів та м'ясоїдних: аденовірусна інфекція м'ясоїдних, алеутська хвороба норок, анемія кішок, вірусна геморагічна хвороба кролів, вірусний перитоніт кішок, вірусні ентерити м'ясоїдних, імунodefіцит котів, інфекційний гепатит м'ясоїдних, інфекційний ларинготрахеїт собак, парагрип собак, каліцивіроз, коронавірус котів (вірусний перитоніт кішок), лейкоз кішок, міксоматоз кролів, панлейкопенія котів, парвовіроз собак, пастерельоз хутрових, псевдомоноз норок, чума м'ясоїдних.	4
Змістовий модуль 4. Мікози і мікотоксикози, паразитарні захворювання.		
21	Тема 9. Патоморфологія мікозів та мікотоксикозів. <i>Лабораторне заняття 21.</i> Патоморфологія мікотоксикозів: фузаріотоксикоз, стахіботріотоксикоз, аспергілотоксикоз, клавіцепстоксикоз, зеараленонтоксикоз, патулінотоксикоз, охратоксикоз, Т-2 токсикоз, пеніцилотоксикози.	2
22 23	Тема 10. Патоморфологія хвороб, що спричиняють найпростіші і гельмінти <i>Лабораторне заняття 22, 23.</i> Патоморфологія трематодозів: (фасціольоз, дикроцеліоз жуйних, опісторхоз, парамфістоматидози), цестодозів (ценуроз, ехінококоз, цистицеркози) Патоморфологія нематодозів: аскаридатоzi, стронгілідози коней, диктіокаульоз жуйних, метастронгільоз свиней, трихінельоз, габронематоз та драшейоз коней.	4
Всього за 9-й семестр		20
Всього за курс		46

5.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Питання (тема)	Кількість годин
Змістовний модуль 1. Загальна патологічна морфологія.		
1	Тема 1. Дистрофії. Некрози. <i>Самостійна робота №1.</i> Патоморфологія вуглеводного обміну	4
2	Тема 2. Патоморфологія порушень крово- та лімфообігу, компенсаторно-приспосувальних процесів, запалення. <i>Самостійна робота 2.</i> Особливості регенерації різних видів тканини, загоєння ран – патогенез, патоморфологічна характеристика.	4
3	<i>Самостійна робота 3.</i> Імуноморфологія та імунопатологія – класифікація, етіологія, патогенез, морфологічна характеристика	6
4	<i>Самостійна робота 4.</i> Дія на організм тварин іонізуючих і електромагнітного випромінювання.	6
Змістовний модуль 2. Патоморфологія не заразних захворювань		
5	Тема 3. Органопатологія. <i>Самостійна робота 5.</i> Патоморфологія хвороб статеві системи тварин – класифікація, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика.	4
6	<i>Самостійна робота 6.</i> Патоморфологія локомоторного апарату та шкіри – класифікація, етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика.	4
7	Тема 4. Патологічна морфологія хвороб обміну речовин. <i>Самостійна робота 7.</i> Порушення обміну мікро- та макроелементів (гіпокобальтоз, гіпокупроз, післяродова гіпокальцеція, паракератоз, ендемічний зуб та ін).	4 8
Всього за 8-й семестр		40
Змістовний модуль № 3. Патоморфологія бактеріальних та вірусних хвороб.		
8	Тема 5. Патоморфологія бактеріальних хвороб <i>Самостійна робота 8.</i> Клостридіози: правець, ботулізм, ЕМКАР, злаякісний набряк, анаеробна ентеротоксимія, брадзот (етіологія, патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).	12
9	Тема 6. Патоморфологія вірусних хвороб <i>Самостійна робота 9.</i> Патоморфологія лейкозу та хламідіозу різних видів тварин та птиці .	7
10	<i>Самостійна робота 10.</i> Патоморфологія вірусних хвороб дрібної рогатої худоби: інфекційна агалактія овець і кіз, інфекційна ентеротоксемія овець, інфекційний мастит овець, кампілобактеріоз, контагіозна ектіма овець і кіз. Тема 7. Патоморфологія інфекційних хвороб хутрових тварин,	7

11	м'ясоїдних, коней. <i>Самостійна робота 11.</i> Африканська чума коней, вірусний артеріїт, грип коней, епізоотичний лімфангоїт коней, інфекційна анемія коней, інфекційний енцефаломієліт коней, інфекційний метрит коней, контагіозна плевропневмонія, мит коней,	12
12	ринопневмонія коней, сап. Тема 8. Патоморфологія інфекційних хвороб птиці. <i>Самостійна робота 12.</i> Патоморфологія інфекційних хвороб птиці: пастерельоз (холера) птахів, пулороз-тиф, респіраторний мікоплазмоз, сальмонельоз птахів, аспергільоз, кандидамікоз птахів, орнітоз.	6
Змістовний модуль № 2. Мікози і мікотоксикози, паразитарні захворювання.		
13	Тема 9. Патоморфологія мікозів та мікотоксикозів. <i>Самостійна робота 13.</i> Патоморфологія отруєння отруйними рослинами, рослинами, що підвищують чутливість тварин до сонячного світла, фосфорорганічними сполуками, хлорорганічними сполуками, карбонатними сполуками, сполуками, що містять ртуть, нітратами і нітритами, сечовиною, повареною сіллю, миш'яком, фосфором, госсиполом, вехом отруйним.	16
14	Тема 10. Патоморфологія хвороб, що спричиняють найпростіші і гельмінти <i>Самостійна робота 14.</i> Патоморфологія нематодозів: аскаридатози, стронгілідози коней, диктіокаульоз жуйних, метастронгільоз свиней, трихінельоз, габронематоз та драшейоз коней (патогенез, патоморфологічна характеристика, діагностика).	24
Всього за 9-й семестр		84
Всього за курс		124

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання – це способи спільної роботи викладача і здобувача вищої освіти, спрямовані на засвоєння теоретичних знань, придбання практичних навичок і умінь, розвиток у них пізнавальних здібностей, формування високих моральних, ділових та професійних якостей.

При проведенні лекційних і лабораторних робіт з освітнього компонента «Патологічна морфологія» застосовують словесні, інноваційні, наочні та практичні методи навчання (табл. 1).

Викладання освітнього компонента здійснюється у формі читання лекцій, проведення лабораторних занять. Передбачається участь здобувачів у теоретичних конференціях, виступах з доповідями. Важливим елементом навчання є самостійна робота.

Основними методами досягнення навчальних цілей є:

- проведення оглядових та проблемних лекцій. Вивчення лекційного матеріалу дасть змогу здобувачам придбати теоретичні знання з освітнього компоненту;

- участі в лабораторних заняттях. Вирішення практичних завдань формує вміння і навички прикладного застосування теоретичних знань та передбачає рішення задач за результатами патологоанатомічного розтину трупів тварин. Під час консультацій здобувачі отримують відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та пояснення певних теоретичних положень освітнього компоненту виконання самостійної роботи.

Вивчення курсу передбачає самостійне опрацювання здобувачами комплексу основної і додаткової наукової літератури, періодичних видань, інформаційних ресурсів.

Під час проведення лекційних і лабораторних занять з освітнього компоненту «Патологічна анатомія та морфологія» застосовують словесні, інноваційні, наочні та практичні методи навчання.

Найбільш часто на лекціях використовується пояснювально-інформативний метод з елементами проблемного підходу. Лекційний курс ведеться з використання мультимедійної техніки, що дозволяє демонструвати основні таблиці, фотографії, схеми, що розкривають зміст конкретної теми.

Проведення лабораторних занять передбачає використання всієї системи прийомів, які дозволяють розвивати набувати практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, устаткуванням, вимірювальною апаратурою, обчислювальною технікою, оволодівати методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі. При проведенні лабораторних занять з освітнього компоненту «Патологічна морфологія» застосовують словесні (бесіда, пояснення, розповідь, дискусія), інноваційні (мозковий штурм, робота в групах, метод презентації), наочні (ілюстрація, демонстрація). Відповідність програмних результатів та методів навчання зазначено у табл. 1.

Таблиця 1

Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
РН 1. Відтворювати термінологію з компонентів освітньої програми.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.

РН 8. Проводити моніторинг щодо динаміки розвитку біологічних процесів в популяціях тварин, поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 11. Створювати в колективах атмосферу для обговорення нагальних питань з урахуванням професійної етики, позитивної соціальної та емоційної поведінки, поваги до етичних принципів та стандартів.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 12. Пропонувати інноваційні підходи для вирішення проблемних ситуацій професійного або соціального походження.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 17. Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.
РН 18. Здійснювати облікову звітність під час фахової діяльності.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з освітнього компоненту «Патологічна морфологія» здійснюється у формі поточного, модульного (рубіжного) та підсумкового контролів, які передбачені «Положенням про

систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 106-заг від 30 квітня 2025 року.

Відповідно до «Положення про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» здобувач вищої освіти має право на автоматичне зарахування відповідних балів за освітній компонент, підвищити оцінку з освітнього компонента, право на перескладання підсумкового контролю з освітнього компонента. Якість засвоєння змісту освітнього компоненту (незалежно від форми контролю) в Університеті оцінюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу (чотирибальну – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» чи вербальну – «зараховано», «незараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання наведена в таблиці 3.

Реалізація основних завдань оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в Університеті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю.

Поточний контроль - це оцінка роботи здобувачів вищої освіти за всіма видами аудиторних занять (лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття) та самостійної роботи, яка відображає навчальні досягнення здобувачів в освоєнні програмного матеріалу освітнього компонента. Форму проведення поточного контролю під час навчальних занять визначає викладач.

Модульний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в кінці кожного навчального модуля (змістовного). Основні завдання модульного контролю полягають у підвищенні мотивації здобувачів вищої освіти до опанування навчального матеріалу, активізації спільної систематичної роботи викладачів і здобувачів вищої освіти упродовж семестру, а також в удосконаленні рівня організації освітнього процесу в Університеті.

Змістовний модуль (модуль) - запланована сукупність тем, що реалізується відповідними формами навчального процесу та підлягає модульному контролю. Модульний контроль проводиться за розкладом аудиторних занять у формі за рішенням кафедри. До модульного контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали індивідуальний навчальний план, тобто передбачені в конкретному змістовому модулі всі види навчальної роботи. Бал за модуль розраховується з урахуванням балів за поточний контроль і модульну контрольну роботу. Оцінювання поточного та модульного контролів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS (табл. 2).

Таблиця 3

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90 - 100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64 - 73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал,	Середній (репродуктивний)	задовільно	

			виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих			
60 - 63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивний-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Здобувач вищої освіти, який не брав участь у виконанні всіх видів робіт, передбачених робочою програмою або не склав модульний контроль, має право на його відпрацювання, відповідно до графіку відпрацювань, затвердженого кафедрою нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії.

З метою підвищення мотивації до систематичної активної роботи протягом усього періоду навчання за відповідним освітнім рівнем вищої освіти, переорієнтацію їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок; систематизації знань та активне їх засвоєння упродовж навчального року; подолання елементів суб'єктивізму під час оцінювання знань в Університеті передбачена накопичувальна система оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

За накопичувальною системою підсумкова оцінка в балах з освітнього компонента розраховується як сума балів отриманих здобувачем вищої освіти за змістові модулі, відвідування на заняттях та за додаткові види робіт з освітнього компоненту (активна участь в роботі наукового гуртка кафедри, підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і тощо, доповідь на науковій студентській конференції, призове місце в олімпіаді, підготовка наукової публікації, виконання індивідуального завдання, участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри тощо) (табл. 4.).

Підсумковий контроль – інтегроване оцінювання результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах за національною шкалою і шкалою ЄКТС, яке включає семестровий контроль та атестацію здобувача.

**Оцінювання освітнього компонента
(від 0 до 100 балів)**

Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)	Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього – 0-5)
Модуль 1	0-10% пропусків – 5 балів	доповідь на науковій студентській конференції
Модуль 2	10%-20% пропусків – 4 бали	активна участь в роботі наукового гуртка кафедри
Модуль 3	20%-40% пропусків – 3 бали	підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.п.
Модуль 4	40%-60% пропусків – 2 бали	призове місце в олімпіаді
	60%-80% пропусків – 1 бал	підготовка наукової публікації
	більше 80% пропусків – 0 балів	виконання індивідуального завдання участь у вдосконаленні навчально- методичної бази кафедри

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу освітнього компонента становить 100 балів (табл.5):

- модульний контроль – до 90 балів,
- бал за відвідування занять – до 5 балів,
- бал за додаткові види робіт з вивчення освітнього компонента до 5 балів.

Відповідно до «Положення про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 106-заг від 30 квітня 2025 року здобувач вищої освіти має право на автоматичне зарахування відповідних балів за освітній компонент, підвищити оцінку з освітнього компонента, право на перескладання підсумкового контролю з освітнього компонента.

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, деканом факультету/директором інституту створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

Таблиця 5

**Оцінювання освітнього компонента
(від 0 до 100 балів) 8-й семестр**

Поточне оцінювання та самостійна робота			Сума
Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)	Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього 0-5)	

Поточний контроль - 45		Поточний контроль - 45		0-5	0-5	100
T1	T2	T3	T4			
20	25	25	20			
Модульний контроль - 45		Модульний контроль - 45				
Б _{ЗМ} = (ЗМ1 + ЗМ2) : 2						

**Оцінювання освітнього компонента
(від 0 до 100 балів) 9-й семестр**

Поточне оцінювання та самостійна робота						Сума		
Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)				Бал за відвідування (всього 0-5)			Бал заохочувальний (всього 0-5)	
Поточний контроль - 40				Поточний контроль - 50		0-5	0-5	100
T5	T6	T7	T8	T9	T10			
10	10	10	10	24	26			
Модульний контроль - 40				Модульний контроль - 50				
Б_{ЗМ} = (ЗМ1 + ЗМ2) : 2								

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні рекомендації для лабораторних занять з навчальної дисципліни «Патологічна анатомія» Ч.1. Скрипка М. В. Одеса, 2022. 26 с.
2. Методичні рекомендації для самостійної роботи з освітнього компонента «Патологічна анатомія» Скрипка М. В. Одеса, 2022. 46 с.
3. Курс лекцій з освітнього компоненту «ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ТА МОРФОЛОГІЯ» для здобувачів денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 211 ветеринарна медицина 210 с.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Урбанович П. П. (2008). Патологічна анатомія тварин. Навчальний посібник П. П. Урбанович, М. К. Потоцький, І. І. Гевкан та ін. Київ. Ветінформ. 879 с.
2. Ветеринарна патоморфологія (загальна патологічна анатомія). (2017). Навчальний посібник. Скрипка М.В., Панікар І.І. Одеса. 183 с.
3. Патологічна морфологія тварин. Навчальний посібник. (2020). Борисевич

Б.В., Лісова В.В. Чумаков К.А. Київ. 418 с.

4. Патологоанатомічний розтин тварин. Навчальний посібник. (2009). Г.А. Зон, М. В. Скрипка, Л. Б. Іванівська. Донецьк. 190 с.

Допоміжна:

1. Атлас патологічної морфології тварин. (2012). М. В. Скрипка, І. І. Панікар, Н. Б. Колич . МОН Молодшеспорту України. Полтава. 89 с.

2. Патоморфологія інфекційних хвороб птиці. Атлас. (2019). Скрипка М.В. Панікар І.І., Брошков М.М., Тарасенко Л. О.ФЛП Глазунов Р. А, Ізюм,. 69 с.

3. Патологічна анатомія паразитарних хвороб тварин. (2005). Г. А. Зон. Суми. 226 с.

4. Показчик патолого-анатомічних термінів. (2011). Б. В. Борисевич, М. В. Скрипка, В. В. Лісова. Полтава-Київ. 124 с.

5. Патогенетичні та патоморфологічні аспекти непрохідності шлунково-кишкового тракту дрібної рогатої худоби. (2021). Скрипка М.В., Панікар І.І., Кушнір В.Ю. ХЗВДІ Ветеринарія, технологія тваринництва та природокористування. №7. С. 133-141.

6. Патогенетичні аспекти та патоморфологічні зміни за урогенного пієлонефриту. (2023). М. В. Скрипка, Ю. О. Бойко, І. В. Бондаренко, В. І. Артюх, *Аграрний вісник Причорномор'я*. № 108 С.98-104. URL: <https://abbsl.osau.edu.ua/index.php/visnuk/article/view/391/352>

7. Клініко-морфологічні зміни за панкреатиту кота домашнього. (2024). М. Скрипка, Н. Дмитренко, Н. Колич, О. Кузь. *Аграрний вісник Причорномор'я*. № 110 С. 113-120. URL: <https://abbsl.osau.edu.ua/index.php/visnuk/issue/view/27>

8. Скрипка, М., Дмитренко, Н., Колич, Н. Клініко-морфологічний прояв вісцеральної форми кандидозу в собаки свійського (*Canis familiaris*). *Український часопис ветеринарних наук*. 2024. Т. 15. №3. С. 136–153 URL: <https://doi.org/10.31548/veterinary3.2024.136>

9. Скрипка М.В., Телятніков К.А., Сивун О.С. Інвазивна тулубо-папілярна карцинома молочної залози *Felis Catus*. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія: Ветеринарна медицина. (2024). № 4(67). С. 96–102. URL: <https://doi.org/10.32782/bsnau.vet.2024.4.14>
https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=2bxRTDIAAAAJ&citation_for_view=2bxRTDIAAAAJ:bFI3QPDJZMC

10.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. *Acta Veterinaria Scandinavica*. URL: <https://actavetscand.biomedcentral.com>.
(дата звернення 18.08.2024).

2. *BMC Veterinary Research*. URL: <https://bmcvetres.biomedcentral.com>. (дата звернення 18.08.2024).
3. *International Journal of Veterinary Science*. URL: <https://www.ijvets.com>. (дата звернення 18.08.2024).
4. *Journal of Animal Science*. URL: <https://academic.oup.com/jas>. (дата звернення 18.08.2024).
5. *Journal of Veterinary Diagnostic Investigation*. URL: <https://journals.sagepub.com/home/vdi>. (дата звернення 18.08.2024).
6. *Open Journal of Pathology*. URL: www.scirp.org/journal/ojpathology. (дата звернення 18.08.2024).
7. *Veterinary Record*. URL: <https://bvajournals.onlinelibrary.wiley.com>. (дата звернення 18.08.2024).

Робоча програма з освітнього компонента «Патологічна морфологія» для здобувачів спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» ОП «Ветеринарна медицина» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Розробники:

Скрипка Марина Вікторівна, професор кафедри нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії, доктор ветеринарних наук, професор

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії

Протокол від «25» 08 2025 року № 1

Завідувач кафедри

Жанна КОРЕНЄВА

Гарант освітньої програми

Руслан ДУБІН